

रातो रत्नबर

Ratokhabar weekly

वर्ष ८ अङ्क २५ पूर्णाङ्गिक ३४३ २०७९ पुस २७ गते बुधवार

Wednesday, 11 January 2023

www.eratokhabar.com/ www.ratokhabar.com मूल्य रु. १०

'लघुवितीय संस्थाका कर्मचारीलाई कारबाही नगरिए सडक सङ्घर्ष'

काठमाडौं/ नेकपा (बहुमत) मकवानपुरले विज्ञप्ति जारी गर्दै मनहरि गाउँपालिका ५ डिल्लीपुर चिसोपानी गाउँकी सम्पन्ना राईलाई कर्जा असुलीका लागि बारम्बार थर्काउने, धम्काउने गर्नले तनाव सहन नसकी विष पिउन बाध्य भएकाले त्यसो गर्न बाध्य बनाउने समिक लघुवितीय संस्थाका कर्मचारीहरूको कार्यप्रति घोर निन्दा व्यक्त गर्ने गैरकानुनी काम गर्ने कर्मचारीलाई अविलम्ब कारबाही गरी विरामी राईको उपचार नगरिए सडक सङ्घर्षमा उत्रिने चेतावनी
... बाँकी ३ पृष्ठमा

गलत निर्णय तत्काल सच्याउन अखिल क्रान्तिकारीको चेतावनी

काठमाडौं/ अखिल क्रान्तिकारी काठमाडौंले काठमाडौं महानगरपालिकाअन्तर्गत बालेन प्रशासनको शिक्षा अधिकारी रामप्रसाद सुवेदीले विद्यार्थी सङ्गठनलाई प्रवेश निषेध भन्दै निकालेको परिपत्रप्रति खेद व्यक्त गर्दै ७२ घन्टामित्र निर्णय सच्याउन चेतावनी दिएको छ। सङ्गठनका केन्द्रीय सदस्यसमेत रहेका क्रान्तिकारीका जिल्ला संयोजक मिमबहादुर ऐडीले जारी गरेको प्रेस विज्ञप्तिमा त्याग, बालिन र रगताको भेलबाट स्थापना भएको विद्यार्थी सङ्गठनलाई प्रवेश निषेध भनेर परिपत्र निकालु मूर्खतापूर्ण रहेको भन्दै
... बाँकी ३ पृष्ठमा

बन्दुकको आडमा दमन नगर्न नेकपा (बहुमत) को चेतावनी

अछाम/ नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (बहुमत) अछामले रामारोशन गाउँपालिकाका शासक/प्रशासकलाई आन्दोलनरत पक्षमाथि बन्दुकको आडमा दमन नगर्न चेतावनी दिएको छ। पार्टीका संयोजक विराटले विज्ञितामार्फत यस्तो चेतावनी दिएका हुन्।

विज्ञितामा संयोजक विराटले रामारोशन गाउँपालिकाले करार कर्मचारी भनिका लागि लिइएको परीक्षामा लाखों पैसाको खेलोमा प्रश्नपत्र आउट
... बाँकी ८ पृष्ठमा

काठमाडौं/ नेपालमा नयाँ जनावादी क्रान्तिसहित वैज्ञानिक समाजावादी क्रान्ति सम्पन्न गरेर वैज्ञानिक समाजावाद स्थापना गर्ने उद्देश्यले नेकपा (बहुमत), नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) र नेकपा (मशाल) बीच पार्टी एकता संयोजन समिति गठन भएको छ। नेकपा (बहुमत) का संयोजक कञ्चन, नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) का महासचिव किरण र नेकपा (मशाल) का महासचिव सन्तवाहादुर नेपालीसहित तीनै पार्टीका सात-सातजना रहेको २१ सदस्यीय पार्टी एकता संयोजन समिति गठन भएको हो।

नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) का महासचिव किरण, नेकपा (बहुमत) का संयोजक कञ्चन र नेकपा (मशाल) का महासचिव सन्तवाहादुर नेपालीसहित तीनै पार्टीका सात-सातजना रहेको २१ सदस्यीय पार्टी एकता संयोजन समिति गठन भएको हो।

समाचार विश्लेषण

प्रचण्ड मत र प्रचण्ड चुनौती

गुणराज लोहनी

दृश्य

पुस २६ गते बेलुकाको ५:२८ बजे को थियो। नाती जर्नल श्री पशुपतिशमशेर दुँदा खसेको जम्मा २७० मतमा २६८ मत वकालत गर्ने पशुपतिशमशेर राणालाई प्राप्त गर्नुभएकाले उहाँलाई हार्दिक बाह्रै प्राप्त भएको थियो।

कसकसको समर्थन

पुस ९ गते खड्गप्रसाद ओलीले
... बाँकी ४ पृष्ठमा

दाहाल 'प्रचण्ड' ले प्रधानमन्त्री बनाइयोस् थाणे गर्ने अवसर जनसिद्ध जने भी राखेको प्रस्तावका पक्षमा मतदान 'ल भएका र अहिले पनि राजतन्त्रको प्राप्त गर्नुभएकाले उहाँलाई हार्दिक बाह्रै प्राप्त भएको थियो।

जापन गर्दछु। पशुपतिशमशेर राणालाई संसद्का कर्मचारीहरूले लेखर

दिएको कुरा र नाम उच्चारण गर्न निकै

जनताको प्रतिरोधलाई नेकपा (बहुमत) को समर्थन

काठमाडौं/ नेकपा (बहुमत)

काठमाडौंले शङ्खरापुर नगरपालिका वडा नं. ३ बोजिनी लप्सीफेदीमा एमसीसी परियोजनाले जबर्जस्ती स्थानीय ५० बासिन्दाको करिब २०० रोपनी जग्गा अधिकरण गरेपछि स्थानीय जनता आओशित भई आन्दोलन गरिरहेकोप्रति ऐक्यबद्धता व्यक्त गर्दै एमसीए नेपाल र गृहमन्ती रवि लमिछानेको ठाडो निर्देशनमा ठूलो सङ्घ्यामा प्रहरी परिचालन गरी जनताको आन्दोलनमा निर्मम हस्तक्षेप गरी घास्ते बानाएको घटनाको घोर निन्दा र भर्तर्ना गरेको छ।

पार्टीका काठमाडौं जिल्ला इन्वार्ज सङ्गम र संयोजक अविरलले विज्ञिति प्रकाशित गरी जनप्रतिरोधमाथि भएको दमनको घोर निन्दा र भर्तर्ना गर्नुका साथे नेपालबाट एमसीसी परियोजना खारेज नभएसम्म आफ्नो पार्टीका विरुद्ध सम्भाताहीन सङ्घर्ष गर्न तयार रहेकाले त्यसमा सबै देशभक्त, राष्ट्रवादी, क्रान्तिकारी र आनन्देशाली जनसमुदायलाई सक्रियतापूर्वक साथ दिन पनि हार्दिक आव्वान गरेका छन्।
... बाँकी ४ पृष्ठमा

गुणराज लोहनी

दृश्य

पुस २६ गते बेलुकाको ५:२८ बजे

को थियो। नाती जर्नल श्री पशुपतिशमशेर

जापन गर्दछु। पशुपतिशमशेर राणा संसद्का सभामुख्यको

कुर्सीमा बसेर एकएक अक्षर उच्चारण

गरिराखेका थिए- सम्मानीय श्री पुष्करमल

दिएको कुरा र नाम उच्चारण गर्न निकै

... बाँकी ४ पृष्ठमा

सर्वसाधारणले पहिलोपल्ट लगाए कुलमान धिसिङ र रवि लामिछाने मुर्दवादको नारा

एमसीसी परियोजनाविळङ्घ लप्सीफेदीबासी निरन्तर आन्दोलनमा

रोहित ढाकाल/केशव सन्ज्याल, लप्सीफेदी (काठमाडौं) / सम्भवत: कुलमान धिसिङविळङ्घ रुद्धवाद र सामाजिक अपेक्षाका छन् सत्ता र त्यसमे थपिएका छन् सत्ता राजनीतिमा भर्खै प्रवेश गरेर गृहमन्ती पड्काएका रवि लामिछाने पनि सर्वसाधारणले कुलमानलाई

उपर्युक्त विळङ्घको आन्दोलनले दमन गरेको उत्पीडित

सर्वसाधारणले कुलमान र रविका

लामिछाने उत्पीडित नारा लगाएका हुन्। उनीहरू एमसीसीविळङ्घ

दुरुपयोग गर्दै निर्मम हस्तक्षेप गर्ने उत्पीडित

सर्वसाधारणले कुलमान र रविका

लामिछाने उत्पीडित नारा लगाएका हुन्। उनीहरू एमसीसीविळङ्घ

दुरुपयोग गर्दै निर्मम हस्तक्षेप गर्ने उत्पीडित

सर्वसाधारणले कुलमान र रविका

लामिछाने उत्पीडित नारा लगाएका हुन्। उनीहरू एमसीसीविळङ्घ

दुरुपयोग गर्दै निर्मम हस्तक्षेप गर्ने उत्पीडित

सर्वसाधारणले कुलमान र रविका

लामिछाने उत्पीडित नारा लगाएका हुन्। उनीहरू एमसीसीविळङ्घ

दुरुपयोग गर्दै निर्मम हस्तक्षेप गर्ने उत्पीडित

सर्वसाधारणले कुलमान र रविका

लामिछाने उत्पीडित नारा लगाएका हुन्। उनीहरू एमसीसीविळङ्घ

दुरुपयोग गर्दै निर्मम हस्तक्षेप गर्ने उत्पीडित

सर्वसाधारणले कुलमान र रविका

लामिछाने उत्पीडित नारा लगाएका हुन्। उनीहरू एमसीसीविळङ्घ

दुरुपयोग गर्दै निर्मम हस्तक्षेप गर्ने उत्पीडित

सर्वसाधारणले कुलमान र रविका

लामिछाने उत्पीडित नारा लगाएका हुन्। उनीहरू एमसीसीविळङ्घ

दुरुपयोग गर्दै निर्मम हस्तक्षेप गर्ने उत्पीडित

सर्वसाधारणले कुलमान र रविका

लामिछाने उत्पीडित नारा लगाएका हुन्। उनीहरू एमसीसीविळङ्घ

दुरुपयोग गर्दै निर्मम हस्तक्षेप गर्ने उत्पीडित

सर्वसाधारणले कुलमान र रविका

लामिछाने उत्पीडित नारा लगाएका हुन्। उनीहरू एमसीसीविळङ

सम्पादकीय

सलाम छ लप्सीफेदीको प्रतिरोधी चेतनालाई !

नेपालको राष्ट्रियताको रक्षाका लागि इतिहासको लामो कालखण्डदेखि नै जनताले राष्ट्रधाती शासकहरू र तिनका राष्ट्रधाती हर्कतका विरुद्ध सशक्त प्रतिरोध सङ्घर्ष गर्दै आएका छन् । जनता साम्राज्यवादका विरुद्ध, राष्ट्रियता, राष्ट्रिय स्वाधीनता र सार्वभौमसत्ताको रक्षाका पक्षमा छन् भन्ने कुरा काठमाडौं लप्सीफेदीका जनताले राष्ट्रधाती ऐमसीसीको षड्यन्त्रका विरुद्ध राष्ट्रधाती योजनाको प्रतिरोध गरेर साबित गरिरहेका छन् । देशभक्त, साम्राज्यवादविरोधी जनतालाई सलाम छ ! यो देशभक्तिपूर्ण प्रतिरोधलाई कुनै पनि दमन, षड्यन्त्र, साम, दाम, दण्ड, भेदले गलाउन नसक्ने आशा र अपेक्षा गर्दछौं ।

नेकपा (बहुमत), नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) र नेकपा (मशाल) बीच मड्गलबार गठित पार्टी एकता संयोजन समितिले पनि देशभक्त र क्रान्तिकारी जनता र शक्तिमा उत्साह र आशा बढाएको छ । जटिल बन्दै गउँको राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाका विषयहरूलाई तीनवटा क्रान्तिकारी पार्टीबीचको एकता र त्यसपछि अधि बढने क्रान्तिकारी आन्दोलनले समाधान गर्न अपेक्षा गरिएको छ । यसले क्रान्ति तथा देशभक्त शक्तिमा क्रान्तिकारी आशावाद बढाएको छ । यो ऐतिहासिक कदमको उच्च सम्मानसहित प्रशंसा गर्नेपर्छ ।

साम्राज्यवादको लाचार छाया बनेको दलाल पुँजीवादी देउवा-दाहाल पाँचदलीय गठबन्धन सरकारले सङ्कमा जनताको रगतको खोलो बगाउँदै बमबारुदको त्रास देखाएर राष्ट्रधाती महाकाली सम्भिको घटना दोहो-न्याउँदै संसद्बाट २०७८ साल फागुन १५ गते एमसीसी नाउँको अर्को राष्ट्रधाती सम्भौता पारित गरेको थियो । विडम्बनाको कुरा त के छ भने एमाले नाउँको दलले आफ्नो स्वार्थको अर्को विषयमा संसदमा नाराबाजी गरेर र माओवादी केन्द्र नाउँको दलले रातारात नाटक गरेर कथित व्याख्यात्मक टिप्पणी भन्दै राष्ट्रधाती एमसीसी सम्भौता पारित गरिए र नेपाली जनताले घोषित रूपमै अमेरिकी साम्राज्यवादको दलाल भनेर चिनेको काङ्ग्रेस र उसको मुख्य नेतृत्वलाई ‘अमेरिकी साम्राज्यवादलाई युद्ध लाद्ने ‘कन्फर्टेबल’ वातावरण बनाइदिए । फलस्वरूप आज नेपाली जनताको टाउकोमा अमेरिकी साम्राज्यवादी युद्ध-स्वार्थ मजारिइरहेको छ । काठमाडौं लप्सीफेदीमा एमसीसी कार्यान्वयनका लागि विद्युत सबस्टेसन निर्माण गर्ने नाउँमा किनिएको जमिनको विषयलाई लिएर स्थानीय देशभक्त जनताले करिब दुई सातावेषि दलाल सत्ता र सरकारको डटेर प्रतिरोध गरिरहेका छन् र देशभरका देशभक्त एवम् क्रान्तिकारी शक्ति र जनताको स्थाबासी पनि पाइरहेका छन् । लप्सीफेदीका जनताले देशभरबाट एमसीसीलगायत राष्ट्रधाती कदम र गतिविधिका विरुद्ध डटेर प्रतिरोध गर्नुपर्ने सुखद सन्देश पनि प्रवाह गरिरहेका छन् । राज्यको क्रूर दमनको प्रतिरोध गर्ने जनता महान् र सलामयोग्य छन् ।

इतिहासदेखि नै नेपाली जनताले राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाका लागि निरन्तर कठोर सङ्घर्ष गर्दै आएका छन् । अड्डग्रेज साम्राज्यवादसँगको लडाइँमा होस् वा भारतीय साम्राज्यवादी उत्पीडन, आक्रमण र हस्तक्षेपका विरुद्ध होस् अथवा पछिल्लो समयमा अमेरिकी साम्राज्यवादी हस्तक्षेपका विरुद्ध, नेपाली देशभक्त एवम् क्रान्तिकारी जनताले निर्णयिक स्तरको सङ्घर्ष गर्दै राष्ट्रियताको रक्षाका लागि रगत नै बगाइरहेका छन् । दलाल सत्ता रक्षाका लागि दलाल पुँजीवादी पार्टीहरू रातारात यो र ऊ गठबन्धन गर्दै निकृष्ट किसिमको नग्न-रत्यौली खेलिरहेका छन् र साम्राज्यवादी स्वार्थ पूर्ति गर्ने वाचासहितको एमसीसी सम्झौता कार्यान्वयन गर्न राज्यको सम्पूर्ण स्रोत र साधनको दुरुपयोग गरिरहेका छन् । दलाल शासकहरूले देशभक्त नेपाली जनताका विरुद्ध नेपाली जनताबाटै भाडाका सिपाहीहरू निर्माण र दुरुपयोग गरेर नेपालीको देशभक्तिको इतिहासमा विषादी मिसाइदिएका छन् । नेपालको सेना र प्रहरीले इतिहासमा हाकाहाकी लेन्डुप शैशलीको राष्ट्रघाटालाई प्रोत्साहन गरेको र देशभक्त शक्ति र जनतालाई यसरी प्रत्यक्ष दमन गरेको देखिएको थिएन तर एमसीसी प्रकरणमा नेपाली सेनाको पत्राचारकाण्ड सार्वजनिक भएदेखि लप्सीफेदीमा एमसीसीको प्रतिरोध गरिरहेका जनतामाथि बर्बरतापूर्ण तरिकाले बुट, लाठी प्रहार गर्ने, महिला प्रदर्शनकारीलाई घरमै पुगी जगल्ट्याएर धिसार्ने, बालबालिकालाई समेत आक्रमण गरेर घाइते बनाउनेसम्भका आतताथी हर्कतहरू देखाएर सरकारले जनतालाई प्रतिरोधका लागि ललकारेको छ । नालापानीदेखि सिन्धुलीगढीसम्म हजारौँको बलिदान गरेको अनुभव सँगालेको नेपाली देशभक्त तथा क्रान्तिकारी जनसमुदायले राष्ट्रघाटी एमसीसी पारित गरिँदा संसद भवन क्षेत्रलाई रणमैदान बनाएर राष्ट्रियताका लागि थप रगत बगाएको अनुभव पनि समेटेको छ । लप्सीफेदीका जनताले नालापानी, सिन्धुलीगढी र नयाँबानेश्वर तीनवटै सङ्घर्ष र लडाइँको महत्व र औचित्व साबित गर्दै अर्थे उच्च किसिमको प्रतिरोधको आवश्यकता दर्शाएका छन् ।

लप्सीफेदीका जनताको प्रतिरोधप्रति ऐक्यबद्धता जनाउँदै नेपालका तीनवटा क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट पार्टी नेकपा (बहुमत), क्रान्तिकारी माओवादी र मशालले आफूहरू जनताको साथमा रहेको दोहोन्याएका छन्। राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाका विषयमा ऐउटै मोर्चा बनाएर सङ्घर्ष गरिरहेका तीन पार्टीका शीर्ष नेतृत्वले संयुक्त वर्कव्य जारी गरी एमसीसीको षड्यन्त्र र दलाल सरकारको त्रूप दमनविरुद्ध काठमाडौँ लप्सीफेदीमा विस्फोट भएको जनआक्रोशप्रति ऐक्यबद्धता जनाउँदै अमेरिकी निर्देशनमा नेपाल सरकारद्वारा जनतामाथि गरिएको दमनको घोर भर्त्सना पनि गरेका छन्। नेकपा (बहुमत) का संयोजक कञ्चन, नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) का महासचिव किरण र नेकपा (मशाल) का महासचिव सन्तत्बहादुर नेपालीले अमेरिकी परियोजना सहशाब्दी चुनाई निगम (एमसीसी) अन्तर्गत सहशाब्दी निगम लेखा (एमसीसी) को विगतदेखि नै जोडडार विरोध गर्दै आएको स्मरण गराउँदै जनताको देशभक्तिपूर्ण आवाजलाई लत्याउँदै संसदबाट २०७८ साल फागुन १५ गते व्याख्यात्मक टिप्पणीका नाममा पारित गरिएको र एमसीसीले नेपालका प्राकृतिक स्रोतहरू लुटापाट गरी निर्यात गर्ने उद्देश्यका साथ काठमाडौँको लप्सीफेदी, नुवाकोटको बेलकोठगढी (रातामाटे), नवलपरासीको भूमहीलगायत रथानमा ४०० केमी विद्युतीय प्रवाह सबलाइन निर्माण गरेको विषयमा पनि जनताको कडा विरोध रहेको प्रस्त पारेका छन्। लप्सीफेदीमा विद्युत् प्राधिकरणको घर बनाउने बहाना बनाएर एमसीसीअन्तर्गत विद्युतीय प्रवाह सबलाइन बनाउन जग्गा लिएको विषय जनताले थाहा पाएपछि जनआक्रोश विस्फोट हुन पुगेको भन्दै तीन क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट पार्टीले जनताको प्रतिरोध सङ्घर्षप्रति ऐक्यबद्धता जनाउँदै अमेरिकी निर्देशनमा नेपालको सरकारले जनतामाथि गरेको दमनको पनि घोर भर्त्सना गरेका छन्। तीन पार्टीले सरकारलाई राष्ट्रघाती एमसीसी सम्झौता खारेज गर्न पाएँ त्योहारमा आपापी स्पैसेट सह।

दलाल पुँजीवादी सरकार एकातिर जनताको प्रतिरोध आन्दोलनमाथि क्रूर दमन गर्दै राष्ट्रघाती एमसीसी सम्झौता कार्यान्वयन गरेर देशलाई साम्राज्यवादी युद्धमैदान बनाउने खेलमा लागिरहेको छ भने अर्कातिर यही दलाल पुँजीवादी सत्ता र सरकार टिकाउने अन्तिम प्रयासस्वरूप महान् जनयुद्ध र जनआन्दोलनले विस्थापित गरेको सामन्तवादको केन्द्रीय संरचना र शक्ति राजतन्त्र ब्युत्ताउने अभ्यासस्वरूप सामन्तवादका नायक पृथ्वीनारायण शाहको भूत ब्युत्ताउँदै पृथ्वीजयन्ती मनाउन पुस २७ गते बिचा दिने निर्णयमा पुगेको छ । यो निर्णय नेपाली जनताले सताब्दीआँदेखि सामन्तवादिविरुद्ध गरेको त्याग, शौर्य र बलिदानको उपहास हो । सम्पूर्ण नेपाली जनताले दलाल सरकारका सबैखाले प्रतिगामी, प्रतिक्रियावादी र प्रतिगमनकारी, राष्ट्रघाती हर्कतहरूका विरुद्ध सङ्घर्षमा उत्रिनु अत्यावश्यक भइसकेको छ । दलाल पुँजीवादी सत्तामा जनतन्त्र र जनजीविकाको त नामोनिशाना नै छैन, नेपाली जनताले जोगाएर राखेको राष्ट्रियता पनि शासकहरूले आफ्नो सत्तास्वार्थका लागि समाप्त पार्दैछन् । यति बेला देशभरका देशभक्त, क्रान्तिकारी जनता र शक्ति एक भएर सरकारका राष्ट्रघाती र प्रतिगमनकारी दमका विरुद्ध सङ्घर्ष गर्दै वैज्ञानिक समाजवादी व्यवस्था स्थापनातिर अग्रसर हुनु आवश्यक छ । तीन पार्टीको एकता संयोजन समितिले अवश्य पार्टी एकता गर्दै क्रान्तिकारी आन्दोलन अधि बढाउनेमा दर्ड मत छैन ।

क्रान्ति र डाटा साम्राज्यवाद

विज्ञान तथा सूचनाप्रविधि ले विश्वमा क्रान्तिको नयाँ क्षितिज खुलिरहेको मात्र होइन, त्यसलाई हाइपर सोनिक र सुपर सोनिकको गतिमा मानव समाजलाई नजिक पुन्याइरहेको छ। अकथिरी केही मानिस त्यो भ्रमको खेती गरिरहेका छन्। अबको उत्पादक शक्ति मानिस होइन, विज्ञान तथा सूचनाप्रविधि हो। सफ्टवेयर मानिसले बनाएको हो, त्यसको सञ्चालक पनि मानिस नै हो। वास्तविकता के हो भने आज उत्पादक शक्तिसँग विज्ञान तथा सूचनाप्रविधि जोडिएको छ तर विज्ञान तथा सूचनाप्रविधि नै उत्पादक शक्ति भने होइन।

ਪ੍ਰਾਣਬਿਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ

सुरुआत

आज विज्ञान तथा सूचनाप्रविधि मा अभूतपूर्व क्रान्ति भइरहेको छ । सूक्ष्म यान्त्रिकी, कृत्रिम बौद्धिकता र डाटा साप्राज्यवादले गम्भीर चुनौती एवम् महान् सम्भावनाको ढोका खोलिरहेको छ । आज विश्वमा राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक, प्राविधिक, प्राकृतिक, पर्यावरणीयलगायत सङ्कटहरू देखापरिरहेका छन् । ती सङ्कटहरूले सिङ्गो मानव जाति आक्रान्त बनिरहेको छ । विज्ञानले नै आजको प्रविधिको विकास भएको छ । विज्ञानप्रविधिले नयाँ सम्भावनाहरूको अध्ययन, अनुसन्धान र अन्वेषण मात्र होइन, कयाँ सम्भावनाहरूलाई वास्तविकतामा बदलिरहेको छ । पृथ्वी, अन्तरिक्ष, ग्रह-नक्षत्र आदिले युक्त एवम् अनन्त रहेको विश्वब्रह्माण्डका विषयमा विभिन्न वैज्ञानिकहरूले निरन्तर अवलोकन, अध्ययन, अनुसन्धान र अन्वेषण गरिरहेका छन् । नयाँ सम्भावनाहरूको खोजी पनि भइरहेका छन् । मानव जाति चन्द्रमामा पुर्यो । आज मङ्गलग्रहलगायत अन्य ग्रहहरूको सम्भाव्यताको अध्ययन भइरहेको छ । विज्ञानप्रविधिको विकास र प्रयोगले विश्व एउटा गाउँमा परिणत भएको छ । धेरै विषयहरू मानवजस्तै देखिने रोबोट; गुगलले बनाएको मोबाइल फोनको सफ्टवेयरमा संकेन्द्रित भएका छन् । विज्ञानप्रविधिको विकास र प्रयोगले मानव जातिका लागि तमाम प्रतिकूलताहरूलाई अनुकूलतामा बदलिरहेको छ । परन्तु प्राकृतिक प्रकोप र सामाजिक सङ्कटको कारक पनि बनिरहेको छ । विज्ञानप्रविधिलाई मानव जातिले सही ढङ्गले प्रयोग गर्नसके बरदान र गलत प्रयोग गरेमा अभिशाप हुनेछ ।

मानव जातिले बाँच्न र अस्तित्वका लागि प्रकृतिसँग सङ्घर्ष र भौतिक मूल्यको उत्पादनका निमित्ति प्रकृतिको प्रयोग गर्दछ । द्वन्द्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवादी विश्वदृष्टिकोणबाट हेर्दा प्रकृतिसँगको सङ्घर्षमा मानव जातिको सामाजिक सम्बन्ध, सामाजिक सङ्गठनका रूप र मानवचेतनामा व्यापक परिवर्तन भइरहेको छ । सामाजिक जीवन र भौतिक परिवेशले मानिसको चेतना निर्धारण गर्दछ । भौतिक जगत् पहिले र मानवचेतना दोस्रो हो । क्रान्तिकारी कम्युनिस्टहरूले विश्वका हरेक घटना, परिघटना, महासङ्कट र महान् सम्भावनाहरूलाई द्वन्द्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवादी विश्वदृष्टिकोणका आधारमा विश्लेषण र संश्लेषण गर्न जरुरी छ । विज्ञान तथा सूचनाप्रविधिको युगबोधबिना युगीन कार्यभार पूरा गर्न असम्भव छ । विश्वसामाज्यवादको पहुँच, प्रयोग र नियन्त्रणमा रहेको विज्ञान तथा सूचनाप्रविधिलाई आमश्रमिक जनताको पहुँच र प्रयोगमा ल्याउनु क्रान्तिको अपरिहार्य एवम युगीन कार्यभार हनेछ ।

पञ्चमी

मानव समाजको उत्पत्ति र विकाससँगै
विज्ञान तथा सूचनाप्रविधिको पनि विकास एवम्
विस्तार भइरहेको छ । विज्ञान तथा सूचनाप्रविधि
पनि परम्परागतबाट अत्याधुनिकमा विकास
र विस्तार भइरहेको छ । १९ औं शताब्दीमा
स्टिमद्वारा सञ्चालित प्रिन्टिङ र टेलिग्राम
कोइलाद्वारा सञ्चालित जटिल रेल र कारखाना
प्रणालीलाई जोड्ने र व्यवस्थापन गर्ने सञ्चार
माध्यम बनेको थियो । २० औं शताब्दीलाई
बेलायती प्रख्यात गणितज्ञ एवम् दार्शनिक
वैदेन्डरसेलले सूचनाप्रविधिको शताब्दी बताएका
थिए । २० औं शताब्दीमा टेलिफोन र पछि
रेडियो तथा टेलिभिजन अधिक भौगोलिक
रूपमा फैलिएको तेल, मोटरगाडी र सहरी युग
तथा सामूहिक उपभोक्ता समाजको व्यवस्थापन
र बजार व्यवस्थापनका लागि सञ्चार माध्यम
बनेको थियो । आज २१ औं शताब्दीमा इन्टरनेट
बढ्दो मात्रामा आपसमा जोडिएको समाजमा
वितरित नवीकरणीय ऊर्जा, स्वचालित रसद
र यातायातको प्रबन्धका लागि सञ्चार माध्यम

विश्वव्यापी बनिरहेको छ । पहिलो र दोस्रो औद्योगिक क्रान्तिहरूका टेक्नोलोजी प्लेटफर्महरू उर्ध्वगमी आदेश र नियन्त्रणद्वारा केन्द्रित गर्न डिजाइन गरिएका थिए । तेस्रो औद्योगिक क्रान्तिमा वस्तुहरूको इन्टरनेट पूर्वाधारको उदय भएको छ । सन् २०११ मा अमेरिकाको म्यासाच्युसेट इन्स्टिच्युट अफ टेक्नोलोजीका एरिक ब्राइनलोफसन र एन्ड्रयु म्याकाफीको पुस्तक 'दोस्रो मेसिन युग' मा यो युग धेरै संज्ञानात्मक कार्यहरूको सचालनमा संलग्न द्वन्द्व जसले मानिस र सफ्टवेयर सञ्चालित मेसिनले एक-अर्काको पूरकका रूपमा नभई एकले अर्कालाई विस्थापन गर्नेछ भन्ने अँल्याएका थिए । सन् १९५० बाट कम्प्युटरको विकासपछि दोस्रो मेसिन युगको सुरु भएको मानिन्छ ।

सूचनाप्रविधिले ध्वनि, तस्बिर, अक्षर तथा अङ्ग कक्षा रूपमा सूचनाहरूलाई विद्युतीय यन्त्रहरू, कम्प्युटर तथा दूरसंचार प्रविधिको प्रयोगमा भण्डारण, सम्पादन, सम्प्रेषण एवम् प्रवाह गर्दछ । सूचनाप्रविधिलाई कम्प्युटर विज्ञानको एक शाखा पनि मानिन्छ । सूचनाप्रविधिलाई प्रक्रिया, संरचना र विभिन्न प्रकारका डेटाहरूको प्रशोधनको समग्र अध्ययनका रूपमा परिभाषित गरिएको छ । मानव जीवनका सबै क्षेत्रमा सूचनाप्रविधिको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहेको छ । आज मानव जीवनका हरेक पक्ष सामाजिक प्रगति, विकास र रूपान्तरणमा सूचनाप्रविधिको भूमिका धेरै बढिरहेको छ । विज्ञान

सन् १९५० बाट कम्प्युटरको विकासपछि दोस्रो मेसिन युगको सुरु भयो । आज कम्प्युटर हार्डवेयर, सफ्टवेयर र सञ्जालहरू डिजिटल प्रविधिका अड्ग बनेका छन् । सन् १९६० मा अमेरिकी रक्षा विभागले विकास गरेको इन्टरनेट कम्प्युटर सञ्जाललाई जोड्ने विश्वप्रणाली बनिरहेको छ । इन्टरनेटले सुरुदेखि अन्त्यसम्म सर्बर र ग्राहक विश्वव्यापी सबैको भाटा सचनापवाह गर्दछ ।

त्यसलाई सचनावाहक वा महामार्ग पनि भनिन्छ ।

କୋରିଗାନ୍ଧୀ ଦୂର୍ମାଣାମାତ୍ର ୫୩ ଲକ୍ଷ ମିଟ୍ରିମ୍ବିଲ୍

२०१८-१९ संस्कृत विभाग सर्वोच्च सिद्धिया कम्पनीइफला हात

सूचनाप्राविधिलाइ कहो मानिसहरु क्रान्तिका
केन्द्र सेवा अवास निर्माण करिए

मानव जाति बजारमा आफ्ना मित्रहरूलाई

मात्र हो । विज्ञान तथा सूचनाप्रविधि ले विश्वमा क्रान्तिको नयाँ क्षितिज खुलिरहेको मात्र होइन, त्यसलाई हाइपर सोनिक र सुपर सोनिकको गतिमा मानव समाजलाई नजिक पुऱ्याइरहेको छ । अकथरी केही मानिस त्यो भ्रमको खेती गरिरहेका छन् । अबको उत्पादक शक्ति मानिस होइन, विज्ञान तथा सूचनाप्रविधि हो । सफ्टवेयर मानिसले बनाएको हो, त्यसको सञ्चालक पनि मानिस नै हो । वास्तविकता के हो भने आज उत्पादक शक्तिसँग विज्ञान तथा सूचनाप्रविधि जोडिएको छ तर विज्ञान तथा सूचनाप्रविधि नै उत्पादक शक्ति भने होइन । विश्वब्रह्माण्डमा कहीं-कतै पनि त्यस्ता अदृश्य भगवान् छैनन् जसले सफ्टवेयर निर्माण र सञ्चालन गरून् । इतिहासमा तब महान् आर्थिक परिवर्तनहरू भए जब मानिसहरूले नयाँ ऊर्जा प्रणाली भेद्वाए र तिनीहरूलाई व्यवस्थित गर्न नयाँ सञ्चार मिडिया सिर्जना गरे । ऊर्जा प्रणाली र सञ्चार मिडियाको संयोजनले गतिशीलताको पुनर्सरचनाका लागि नयाँ म्याटिक्सको स्थापना गरिरहेको छ जसले ठूलो सङ्ख्यामा मानिसहरूलाई विश्वव्यापी रूपमा एकजुट हुने र बढी जटिल, परस्पर निर्भर सामाजिक सङ्गठनहरूमा संलग्न हुन सम्भव बनाउँछ । सङ्गसँगै टेक्नोलोजी प्लेटफर्महरूले पूर्वाधारहरूको संरचना बनाउँछन् । वस्तुहरूको इन्टरनेट भन्ने शब्द सन् १९९५ मा एमआईटी भन्ने आर्द्धी सेन्टरका संस्थापकहरूमध्ये एक गरेर आफूलाई धनी बनाउने अवसरको खोज मूलतः उपयोगिता खोजे प्राणीमा बदलिए छ । कम्प्युटर प्रविधि र जेनेटिक प्रविधि एउटा शक्तिशाली नयाँ प्राविधिक यथार्थमा एकीकृत भएका छन् । गुगल, फेसबुक, टिवटर, इमेजनजस्ता कर्पोरेट दिग्गजहरूमध्ये प्रत्येक विश्वबाजार सुरक्षित गर्न अर्बौ डलर खर्च गरे छन् । चालकविहीन सवारी साधनको आगमन गुगल गाडी एक पुनर्जडित टोयोटा प्रियस जसले जीपीएस नाभिगेसन प्रणालीमा जरिया क्यामेरा, राडार सेन्सरहरू, एक लेजर रेले खोजकर्ता र विस्तृत गुगल म्यापको प्रयोग गर्ने आफूलाई हाँक्दछ । जर्मन इन्जिनियर तथा अर्थशास्त्री क्लाउस मार्टिन स्वावले सन् १९९८ मा चौथो औद्योगिक क्रान्तिले नयाँ प्रविधिहरूद्वारा भौतिक, डिजिटल र जैविक विश्वलाई फ्रेयुन गरी अर्थतन्त्र तथा उद्योगका क्षेत्रमा मात्र होइन । मानव जाति सर्वश्रेष्ठ हो भन्ने तथ्यलाई नै चुनौती दिनसक्ने बताएका थिए । सन् २०१९ मा अमेरिकाम्यासाच्युसेट इन्स्टिच्युट अफ टेक्नोलोजी एरिक ब्राएनलोफसन र एन्ड्यु म्याकाफि प्रकाशित पुस्तक 'दोस्रो मेसिन युग' मा यो निर्धारै संज्ञानात्मक कार्यहरूको स्वचालनमा संलग्न द्वन्द्व जसले मानिस र सफ्टवेयर सञ्चालनमा मेसिनले एक-अर्काको पूरकका रूपमा नै एकले अर्कालाई विस्थापन गर्नेछ भन्ने आँल्याएका थिए । सफ्टवेयरले

प्रिय बेथान, हार्दिक सलाम ! ....

भयो । कारबाहीको असफलता र कमान्डरको क्षतिले स्वाभाविक निराशा उत्पन्न भरहेको बेला पूर्वको बेथानमा २०५३ साल पुस १९ गते चौकी कब्जा भएर चार थान थिए नन्त थिए राइफल कब्जा भएको खबरले बिजुली गतिमा खुसीको प्रसारण गयो । बेथानले जनयुद्धको प्रथम उच्च सफलतामा आफ्नो नाम दर्ज गयो । हुनत उक्त सफलतामा त्यो बेलाकै उच्च बलिदान पनि बेहोर्नुपन्यो । मुख्य कमान्डर तीर्थ गौतमलगायत फत्तबहादुर स्माली मगर र दिलमाया बम्जनको सहादत भयो । तबदेखि बेथान 'वीरता' को प्रतिरूप भएर स्थापित भयो ।

बेथानको त्यो सफलताले हाम्रो पडक्टिमा उत्साह र उमड्ग त त्याउने नै भयो, त्यसको ठीक विपरीत प्रहरीको पडक्टिमा ढूलो आतड्क कको अँधी ल्याइदियो । दोषो योजना अवधिमा पश्चिम कमान्डमा चौकी कब्जाका कारबाहीहरू असफल भएपछि एम्बुसको कारबाहीद्वारा प्रहरीमाथि आक्रमणका शुरूखालहरू बढाइए । कैपौं कारबाहीहरूबाट हतियारसमेत कब्जा भयो । गाउँहरूमा एक चरण प्रहरीको रन्को मत्थरसमेत भयो ।

२०५४ सालको साउनमा सम्पन्न माओवादी केन्द्रीय समितिको बैठकले जनयुद्धको तेसो योजना पारित गयो । त्यसकै कार्याचयनस्वरूप पुस-माघतिर ३ नम्बर जिल्लाको बैठक जाजरकोटको जुनी (जुर्क निपाने) मा बस्यो । जाजरकोट र डोल्पालाई जोडेर बनाइएको ३ नम्बर जिल्लाबाट डोल्पा स्वतन्त्र जिल्लाको हैसियतमा अलग भयो तर जाजरकोटसँग सुर्खेत र दैलेख नयाँ भूगोल जोडिन आयो । पुनर्गठित जिल्लाको ९ नम्बर इलाकाको इन्वार्जको जिम्मेवारीमा मलाई नियुक्त गरियो । ९ नम्बर इलाकामा सुर्खेतको लेकपराजुल, दशरथपुर, रामघाटलगायत पूर्वी क्षेत्रका सबै गाउँपालिका र सल्पानका काल्ये, कालीमाटीलगायत ३ गाउँपालिका समेटिएको भूगोल रहेको थिए ।

इलाको सेक्रेटरीको जिम्मेवारीमा नियुक्त हुनुभएका कमरेड गणेशप्रसाद शमसिंग एकपटकको भेट र सामान्य चिनजान मात्र

जनताको प्रतिरोधलाई नेकपा ...

सङ्गम र अविरल्ले विज्ञिमा भनेका छन्, 'यस्ता जनविरोधी र राष्ट्रविरोधी कार्य गर्ने र गराउने रवि लामिछाने नेतृत्वको गृहप्रशासनको जति नै भर्तर्ना गरे पनि कम हुन्छ । स्थानीय जनताले आफ्नो राष्ट्र र राष्ट्रियतामाथि आउन लागेका गम्भीर सङ्कट र जबर्जस्ती जमिन अधिकरणका विरुद्ध गरेको सङ्घर्षमा हाम्रो पार्टी ऐक्यबद्धता जाहेर गर्न चाहन्छ । साथै स्थानीय जनतासँग सदैव पार्टी हातेमालो गरेर अगाडि बढ्ने प्रतिबद्धता पनि व्यक्त गर्न चाहन्छ ।'

विज्ञिमा भनिएको छ, 'जनताको न्यायपूर्ण सङ्घर्षमा निर्मम हस्तक्षेप गर्न आदेश दिने गृहमन्त्री रवि लामिछानेको कार्यप्रति धोर निन्दा गर्न चाहन्छौ । उनी कसका लागि गृहमन्त्री बनेका रहेछन् भन्ने कुरा पनि जनताले बुझ्ने गरी सतहमा आएको छ । जबसम्म नेपालबाट एम्सीसी परियोजना खारेज हुँदैन तबसम्म हाम्रो पार्टी यसका विरुद्ध सम्झौताहीन सङ्घर्ष गर्न तयार रहेको र त्यसमा सबै देशभक्त, राष्ट्रवादी, क्रान्तिकारी र आमनेपाली जनसमुदायलाई सक्रियतापूर्वक साथ दिन पनि हार्दिक अपिल गर्दछौ ।'

विज्ञिमा भनिएको सुरुमै भनिएको छ, 'हाम्रो जनप्रिय पार्टी नेपाल कम्प्युनिस्ट पार्टी (बुम्त) निरन्तर राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाका पक्षमा दृढापूर्वक सङ्घर्ष गरिएको सर्वविदितै छ । इतिहासमा कहिल्यै पनि पराशीन नभएको देश आज अमेरिकी साम्राज्यवादद्वारा सञ्चालित मिलिनियम च्यालेन्ज कर्पोरेसन १९८८मा नामक परियोजनालाई नेपालको सार्वैतौम संसदबाट कथित संसदवादीहरूले पास गरेलगतै नेपाल राजनीतिक र सामरिक हिसाबले पराधीनाताउन्मुख भएको र यसले देशलाई द्वन्द्वको भुमीरोमा फसाउने कुरा प्रस्तै देखिन्छ । हिन्दू-प्रशान्त सैन्य राजनीतिको अड्गाका रूपमा रहेको एम्सीसी परियोजना, नेपालको भूमि प्रयोग गरी छिमेकी राष्ट्रका विरुद्ध चलाखेल गर्ने र नेपालको प्राकृतिक स्रोत र साधनलाई कब्जामा राख्ने उद्देश्यसहित नेपालमा आएको प्रस्तै बुझिन्छ ।'

प्रचण्ड मत र प्रचण्ड चुनौती....

एउटा कार्यक्रममा बोलेका थिए— अब प्रचण्डको प्रधानमन्त्री हुने सबै सम्भावनाका ढोकाहरू बन्द भएका छन् । तर १० गते १२ बजेतिर एकाएक उनको भनाइले एक सय असी डिग्रीको फक्तो मान्यो— केपी ओली, राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका अध्यक्ष रवि लामिछाने, राप्रापाका अध्यक्ष राजेन्द्र लिंदेन, जनमत पार्टीका अध्यक्ष चन्द्रकान्त

थियो । डायरीको पानामा टिपाइएका एरिया समिति सदस्यहरू कमरेड ज्वाला र देवबहादुर विकसेंग भेटधाट नै भएको थिएन । सुर्खेतका तीनवटा इलाकामा कार्यक्षेत्र हुने गरी जाजरकोट र सल्पानबाट एकाएकवटा स्वचायड पठाउने केन्द्रको निर्णयअनुसार भर्खरै नियुक्त स्वचायड

चौकी । भेरी नदीले रामघाट र दशरथपुरलाई वारिपारि बनाए पनि फोलुङ्गो पुलले ती दुवैलाई जाडेको थियो । प्रहरीलाई रोक्ने तरिका के गर्ने होला ? सक्स कैरहेको थियो । त्यही बेला एउटा खबर आयो— पूर्वतिरबाट कही सामान आजैदै । त्यसलाई जतनका साथ राख्नुहोला । सामान के आइरहेको थियो । स्वचायड कमान्डर विनोद र केही कमरेडहरू मेरो कार्यक्षेत्रमा थप हुनुभयो । विनोदजी आइसकेपछि थाहा भयो पूर्वबाट आउने भनिएको सामान के हो भन्ने कुरा । उहाँलाई त्यही सामान लिन भनेर पठाइएको रहेछ । त्यो सामान थियो— तीफदि ! तीफदि अर्थात् बेथानबाट कब्जा

करिपयका लागि सत्ताको बार्दली उक्लने लिस्ने बनेको छ बेथान । अहँ ! बेथानको बलिदान र वीरता सत्ताको लालसाबाट प्रेरित थिएन । त्यहाँ वर्गमुक्तिको उत्कट आकाङ्क्षा थियो । लैङ्गिक मुक्ति र जातीय मुक्तिको अभिलाशा थियो । देशलाई स्वाधीन बनाउने उच्च समर्पण थियो ।

बेथानको बलिदानले करिब तीन दशक पूरा गर्दै गर्दा देश आज भन् दूलो वर्गिभेदबाट गुजिएदै । सीमित मानिसहरूको हातमा देशको अथाह सम्पत्ति थुपिएको छ । बेरोजगारी, भ्रष्टाचार, बेशिति चरम बढिरहेको छ । लैङ्गिक असमानता मात्र होइन, लैङ्गिक हिस्का घटनाहरूले साथै दिलमायाहरू दिनदहाडै बलात्कृत भरहेका छन्, डोरीमा पासो लगाएर आत्मतायाग गरिरहेका छन् । जातीय उत्पीडनबाट मुक्तिको अभिलाशा राखेका लाखौँ फतहरू विदेशको भूमिमा ५० डिग्रीको तातोमा जलिरहेका छन् । प्रिय बेथान, उत्पीडितहरूको मनमा तिमी आज पनि जीवित छौ । तिमीले रचना गरेको बलिदानको त्यो पिरामिड अझै केही अग्लो बन्न सक्छ । वीरताको गायामा केही पानाहरू थपिन सक्छन् तर तिमो सपना अवश्य पूरा हुनेछ । बाटो बिराङ्गाङ्को यो कठिन घटीमा परिवन्दले खाडीमा वा विदेशको कुनै पनि भूमिमा पसिना तरतरी बगाइरहेको तिमो सहयोदास जिउदै छ । परिवन्दले आज गृहिणी बन्न विवश तिमी सहकर्मी जिउदै छे । परिवन्दले आज चियाको गिलास सफा गरिरहेको होओस् वा काठमाडौंका भित्री गल्लीहरूमा कस्मिरी कम्बल वा जुली काम्लो बैचिरहेको तिमो सहयोदासको छाती अझै तातो छ, रापिले छ । तिम्बै वैशाखी टेकेर संसद भवन उकिलेको भए पनि तिमो त्यो सहकर्मी बिलखबन्दमा छ । आफैप्रति असन्तुष्ट छ । त्यति मात्र होइन, बेरोजगार युवा, आहेलित कर्मचारी, कलेजमा शुल्क तिर्न नसकेर भोक्त्राइरहेको विद्यार्थी सबैमा बेथान पुनर्जीवित भरहेको छ अब । हो, असम्भव छ विस्मृतिको खालमा पुर्न तिमो सपनाहरू ।

प्रिय बेथान, २७ औं स्मृतिका अवसरमा हार्दिक अभिवादन ! उच्च श्रद्धासुमन !!

बेथानको बलिदानले करिब तीन दशक पूरा गर्दै गर्दा देश आज भन् दूलो वर्गिभेदबाट गुजिएदै । सीमित मानिसहरूको हातमा देशको अथाह सम्पत्ति थुपिएको छ । बेरोजगारी, भ्रष्टाचार, बेशिति चरम बढिरहेको छ । लैङ्गिक असमानता मात्र होइन, लैङ्गिक हिस्का घटनाहरूले साथै दिलमायाहरू दिनदहाडै बलात्कृत भरहेका छन्, डोरीमा पासो लगाएर आत्मतायाग गरिरहेका छन् । जातीय उत्पीडनबाट मुक्तिको अभिलाशा राखेका लाखौँ फतहरू विदेशको भूमिमा ५० डिग्रीको तातोमा जलिरहेका छन् । प्रिय बेथान, उत्पीडितहरूको मनमा तिमी आज पनि जीवित छौ । तिमीले रचना गरेको बलिदानको त्यो पिरामिड अझै केही अग्लो बन्न सक्छ । वीरताको गायामा केही पानाहरू थपिन सक्छन् तर तिमो सपना अवश्य पूरा हुनेछ । बाटो बिराङ्गाङ्को यो कठिन घटीमा परिवन्दले खाडीमा वा विदेशको कुनै पनि भूमिमा पसिना तरतरी बगाइरहेको तिमो सहयोदास जिउदै छ । परिवन्दले आज गृहिणी बन्न विवश तिमी सहकर्मी जिउदै छे । परिवन्दले आज चियाको गिलास सफा गरिरहेको होओस् वा काठमाडौंका भित्री गल्लीहरूमा कस्मिरी कम्बल वा जुली काम्लो बैचिरहेको तिमो सहयोदासको छाती अझै तातो छ, रापिले छ । तिम्बै वैशाखी टेकेर संसद भवन उकिलेको भए पनि तिमो त्यो सहकर्मी बिलखबन्दमा छ । आफैप्रति असन्तुष्ट छ । त्यति मात्र होइन, बेरोजगार युवा, आहेलित कर्मचारी, कलेजमा शुल्क तिर्न नसकेर भोक्त्राइरहेको विद्यार्थी सबैमा बेथान पुनर्जीवित भरहेको छ अब । हो, असम्भव छ विस्मृतिको खालमा पुर्न तिमो सपनाहरू ।

अधि बढाएको विद्रोहप्रति पश्चाताप गर्न अवसरमा पुगेका छन् । २०५२ सालमा ऐतिहासिक र महान् जनयुद्धको नेतृत्व गर्ने पुस्तकमल दाहाल-बाबुराम भट्टराई-राम

सर्वहारा वर्गप्रति निष्ठावान् महान् जोसेफ स्टालिन

२१ डिसेम्बर अर्थात् पुस ६ गते सर्वहारा वर्गका महान् नेता जोसेफ स्टालिन दिवस हो। यो दिन र यो नामले संसारभरको सर्वहारा वर्ग गर्वको महसुस गर्दछ। बुर्जुवाहरूले जतिसुकै गालीगलौज र लाञ्छनाहरू लगाउन, उहाँमा भएको वर्गप्रतिको इमानदारीले यो सबैको खण्डन गरिसकेको छ। उहाँले अपनाएको युद्धकला कति वैज्ञानिक थियो भने त्यो कला व्यवहारमा आएर विजय हासिल नगरेको भए आजको विश्वको मानचित्र अहिले देखिएको जस्तो हुँदैनथ्यो। बुर्जुवाहरू जतिसुकै कराऊन् वा सरापू, उहाँ नै अहिलेको विश्वको मानचित्रका निर्माता हुनुहुन्छ। फासिस्ट, कूर, तानाशाह, कुख्यात हिटलरलाई अरू साप्राज्यवादीले पनि लडाइँबाट जिल्सक्ने स्थिति थिएन र उनीहरू पनि कमरेड स्टालिनकै साथ लान शरणमा आइपुगेका थिए। सर्वहारा सत्ता जोगाउदै र विकसित बनाउदै उहाँले आफ्नो युगको जिम्मेवारी पूरा गर्नुभएको थियो। घाँटीसम्म आएको प्रतिक्रान्ति र संशोधनवादी षड् यन्त्रकारीलाई वशमा पारेर सर्वहारा सत्ता जोगाउन सफल उहाँलाई परिस्थितिजन्य आइपरेका समस्याहरूसँग जुन नसकेको अवस्थामा उहाँको निधनपछि वर्तुस्मनका रूपमा खुस्चेम आयो र सर्वहारा सत्ता संशोधनवादको कब्जामा पन्यो।

कम्युनिस्टका नाममा संशोधनवादीले सामाजिक साप्राज्यवाद लादावा विश्व कम्युनिस्ट आन्दोलनमा दूलो धात हुँदै गयो र पछिलो स्थितिमा रक्षात्मक अवस्थामा पुग्यो।

कमरेड स्टालिनको पूरा नाम सोसोजुगसपिली जोसेफ विसारियोन विच (स्टालिन) हो। उहाँको जोसेफ नामलाई प्यारो गरेर बोलाउँदा जोसेफ भएको र पार्टी नाम स्टालिन हो। उहाँको जन्म युरेसिया कक्षेसको दिदिलियोमा २१ डिसेम्बर १९०७ मा थिए। बुबा विसारियोन र आमा एकातेरिना हुनुहुन्थ्यो। उहाँ सन् १९८१ मा जारशाही अलेक्जेन्डरको षड्यन्त्र गरी हत्या गरेको अभियोगमा लेनिनका दाइको फाँसीको घटना बुझ्दै क्रान्तिकारी हुनुभएको थियो। सन् १९९४ मा भूमिगत पुस्तकालयमा सदस्य हुनुभयो। सन् १९९६ मा अध्ययनमण्डली गठन र तृतीय दलको सदस्यसमेत हुनुभयो। सन् १९९९ मा लेनिनको रचनाबाट प्रभावित भएर खोजी गर्दै सम्पर्कमा रही काम गर्न थालेको उहाँको भनाइ थियो। १९९८ मई २६ मा विद्यालय प्रशासनले शुल्क नतिरेको अभियोग (वास्तवमा राजनीतिक गतिविधि गरेकाले) लगाई निष्कासन गरेको थियो। त्यसपछि तिपिलसमा जागिर खाँदै वातुनमा पार्टी सङ्गठनको जिम्मेवारी लिएर मजदुर आन्दोलन उठाउन थाल्नुभयो र लोकप्रिय नेता बन्न थाल्नुभयो। उहाँ पार्टीको प्रचारक बन्नुभयो। नेता र जनताका बीचको सम्बन्धका बारेमा धारणा अधि सार्वभयो। नेताले जनतासँग कहिल्यै डराउनु हुँदैन भने धारणा राख्नुभयो। उहाँको नेतृत्वमा वातुन मजदुर आन्दोलनको केन्द्र बन्यो। उहाँले गुर्जी भाषाको पत्रिका सङ्घर्ष निकालेका क्रान्तिमा महिला सहभागीता बढाउने

योजनामा रहेको बताउनुभयो। सन् १९०२ मा पार्टी बैठक भैरहेको स्थानबाट उहाँलागत नेता गिरफ्तार हुनुभयो। सन् १९०३ मा उहाँलाई पुनः साइबेरियामा निर्वासनमा पठाइयो। लेनिनको साथले उहाँ अभ बढी दृढताका साथ क्रान्तिको बाटोमा हेलिनुभयो। निर्वासनको धेरा तोडेर उहाँ पुनः क्रान्तिमा क्रियाशील हुनुभयो।

१९०४ जनवरी ४ मा एकातेरिना स्वानिदेजसँग विवाह गर्नुभयो र सन् १९०९ मा छोरो याकोवाको जन्मपछि अत्यायुमै उनको निधन भयो। सन् १९०५ मा फिनल्यान्डमा बोल्सेविक सम्बेलनमा कमरेड कोवा (स्टालिनको नाम) को लेनिनसँग पहिलो प्रत्यक्ष भेट भयो। सन् १९०६ अप्रिलमा स्विडेनमा पार्टीको चौथो अधिवेशनमा लेनिन र स्टालिन अल्पमतमा पर्नुभयो। त्यति बेला मेन्सेविकविरुद्ध वैयारिक युद्धको घोषणा गरियो। त्यस अवधिसम्ममा कक्षेसमासम्बन्दी बढी मजदुर आन्दोलन उठ्यो। यसको लेनिनले टिप्पणी उठाउनुभयो जुन पछि विश्वासी समाजवादी क्रान्तिमा उहाँले सकेको तर रासी समाजवादी क्रान्तिमा उहाँले सकेको तर महत्वपूर्ण योगदान गर्नुभयो। १९१७ अक्टोबर १७

योजनामा रहेको जारीय तथा क्षेत्रीय

पुँजीवादी चरित्रको जारीय तथा क्षेत्रीय

गर्दै सहयोग गर्नुहुन्थ्यो। द्राट्स्की र ओर्लोभ

गलत थिए। बुखारिनसँगको मतभेद सामान्य मात्र थियो।

महान् स्टालिनको निधनपछि उहाँ र कम्युनिस्ट आन्दोलनमाथि संशोधनवादी र प्रतिक्रियावादी आक्रमण भएको बेला महान् स्टालिन र मार्क्सवाद-लेनिनवादको प्रतिरक्षा गर्नु चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टीको कर्तव्य रह्यो।

माओले सन् १९५६ मा पार्टीको पोलिटब्युरो बैठकमा स्टालिनसम्बन्धी प्रस्ताव पेस गर्नुभयो। बैठकले निर्णय गन्यो, 'लेनिनको मृत्युपछि पार्टीका प्रमुख नेता कमरेड स्टालिनले मार्क्सवाद-लेनिनवादलाई सिर्जनात्मक ढण्डाले विकास गर्नुभयो र लागू गर्नुभयो। यस सङ्घर्षमा लेनिनवादको विरासतलाई अधिकारीहरूका साथै अन्य बुर्जुवादुस्मनका विरुद्ध निर्मम सङ्घर्ष गर्नुभयो र एकजना मार्क्सवादी-लेनिनवादी योद्धाका रूपमा जनतासामु आफूलाई प्रमाणित गर्नुभयो।'

कमरेड स्टालिनबारे चर्चापरिचया व्यापक हुँदै थियो। संशोधनवादी र प्रतिक्रियावादीहरूले यति धेरै स्टालिनको आलोचना गरे र के भ्रम पारे भने कमरेड माओले पार्टी केन्द्रीय सदस्यहरूलाई

उहाँले भन्नुभयो, 'प्रत्येक वर्गका आपै प्यारा पर्वहरू हुन्छन्।' पर्वहरू अर्थात् मानिसका विरोध गर्ने नीति पारित गन्यो। जुलाई १९४३ मा दोस्रो विश्वयुद्ध चल्दै गर्दा तृतीय कम्युनिस्ट

आन्दोलनको सार पक्ष्यात भन्नुभयो।

उहाँले भन्नुभयो, 'प्रत्येक वर्गका आपै प्यारा पर्वहरू हुन्छन्।'

पर्वहरू अर्थात् मानिसका विरोध गर्ने नीति पारित गन्यो।

उहाँले भन्नुभयो, 'पर्वहरू हुन्छन्।'

पर्वहरू हुन्छन्।

पर्वहरू हुन

अशोक सुवेदी

प्रारम्भ

नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलन र पुस १९

यो महिना विश्व कम्युनिस्ट आन्दोलनका महान् नेता एवम् विचारकहरू कमरेड जोसेफ स्टालिन र कमरेड माओ त्सेतुडको जन्मदिवसको महिना हो । संसारभरका मार्क्सवादी लेनिनवादी र माओवादीहरूले महान् स्टालिन र माओका योगदानहरू समरा गर्दै त्यसलाई व्यवहारमा उतार्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरिरहेका छन् । मालेमावादीहरूले विश्वभर नै कमरेड माओको एक सय २७ औं र कमरेड स्टालिनको एक सय ४२ औं जन्मदिवस भव्यतापूर्वक मनाइहेका छन् । नेपालमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (बहुमत) ले पनि देशभर यी दिवसहरू मनाइरहेको छ ।

नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलनमा पनि यो महिना केही महत्वपूर्ण राजनीतिक घटनाक्रमका कारण चर्चित र महत्वपूर्ण छ । २०५२ साल फागुन १ गते देखि सुरु भएको जनयुद्धको पहिलो सफल फौजी कारबाही भएको महिना २०५३ सालको पुस हो । २०५३ साल पुस १९ गते रामेछापको बेथान पानीधाट प्रहरीचौकीमा माओवादी जनसेनाका योद्धाहरूले त्याग, शौर्य र वीरता प्रदर्शन गर्दै हमला गरेका थिए र फौजी कमान्डर तीर्थ गोतमका साथै रामेछापकी सांस्कृतिक तथा विद्यार्थी योद्धा दिलमाया बम्जन र सिपाका योद्धा फत्त स्मालीमार्गले बलिदानको बाटो रोजुभएको थिए । तीनजानाको बलिदानपछि सफल भएको बेथान पानीधाटको फौजी कारबाहीपछि प्राप्त हतियार नै माओवादी जनयुद्धका लागि अत्यावश्यक भौतिक-प्राविधिक शर्ति थिए । तिनै हतियार बोकेर हिँडेको माओवादीले त्यसपछि धमाधम लडाइँ र युद्धहरू जित्तै गयो र बीसौं हजार जनयुक्ति सेनालाई हातहतियारले सुसज्जित बनाउन सफल भयो ।

निररुद्ध राणा शासनको चक्रचकी चलिरहेको समयमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको स्थापना कमरेड पुष्टलालको पहलमा २००६ साल वैशाख १० गते (१९४९, अप्रिल २२ मा) भएको हो । पुष्टलालले नारायणविलास जोशी, निरजनगोपिन्द वैद्य र नरबहादुर कर्मचार्यको साथ लिएर भारतको कलकत्तामा नेकपाको स्थापना गर्नुभएको थिए । नेकपाको स्थापनाका कारकहरूमध्ये राणाशासनको अत्याचार, दमन र शोषण प्रमुख रहेको पाइन्छ । राणाशासनका विरुद्ध कृष्णलाल अधिकारीको मकेको खेती पुस्तकले निर्माणको मकेपर्वत अर्थात् कृष्णलाल अधिकारीको हत्या, लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा र धरणीधर कोइरालाहरूले सञ्चालन गरेको जागरण कविता र लाइब्रेरी पर्व, राणाशासकहरूको दमन, राणा शासनका विरुद्ध क्रियाशील गङ्गालाल श्रेष्ठ, दशरथ चन्द, धर्मभक्त माथेमा र शुक्रराज शास्त्रीको विस १९१० को दशकको उत्तरार्द्धमा गरिएको हत्या, उत्तर हत्याकाण्डविरुद्ध जनतामा पलाएको आत्रोश र प्रतिरोधी चेतना, काङ्गेसबाट पुष्टलालको विद्रोह नेकपा स्थापनाका पूर्वाधारहरू हुन् ।

यस सन्दर्भमा सिर्जना र साहित्यका माध्यमबाट योगमाया हुँदै धरणीधर कोइराला, लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा, सिद्धिचरण श्रेष्ठ, गोपालप्रसाद रिमालका क्रान्तिकारी चेतनाले ओतप्रत काव्य सिर्जना र त्यसले समाजमा पारेको सकारात्मक प्रभाव पनि कम्युनिस्ट पार्टी स्थापनाका आन्तरिक ऊर्जाका स्रोतहरू हुन् । संसारमै चरिरहेको मार्क्सवाद लेनिनवादको प्रयोगको असर र भारतमा सञ्चालित कम्युनिस्ट आन्दोलन वा गतिविधिको प्रभाव नेपालमा नपर्न दुरै भएन । १९८० सालको दशकमा जेलमित्रबाट कृष्णलालले लेखेको थिए :

संसारमा कीर्ति छ धेर ठूलो
कीर्तिविना बन्दछ जीव लूपो
संसार छोडे पनि हेर वै दिन
आउनेछ एउटा जननान्त्रको दिन ।

चन्द्रशमशेरको कठोर जेल र हिसासतभित्रैबाट कृष्णलाल अधिकारीले १९८० सालमा एक दिन जननान्त्र आएर छाडे उदघोष गरेका थिए । यो उद्घोष राणा शासकहरूका लागि महान् साबित भयो भने क्रान्तिकारीहरूका लागि ऊर्जा बन्चो । फलस्वरूप २००६ सालमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको स्थापना भयो ।

नेकपाका संस्थापक महासचिव कमरेड पुष्टलाल हुनुभयो तर दुर्व वर्ष पुरादानपुर्वै २००८ सालमा कमरेड पुष्टलाललाई महासचिवबाट अधोषित रूपमा अपदस्थ गरियो । अर्थात् पुष्टलाललाई नेतृत्वावाट षड्यन्त्रपूर्वक हटाएर मनमोहन अधिकारीलाई स्थापित गरियो ।

सन्दर्भ : २७ औं बेथान वीरता दिवस

बेथान वीरता दिवसको शृङ्खलामा ऐतिहासिक भट्टेडाँडा मोर्चा

त्यति बेला 'जनादेश' को कार्यालय बागबजारको एउटा घरको चौथो तलामा थियो । समय त्यस्तै बिहानको ११ बजेको हुँदौ हो । त्यसको केही महिनाअघि मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवाद तथा माओ विचारधारा मान्ने जनपक्षीय पत्रकारहरूको त्रिवन्द्र व्याप्तिसमा सम्पन्न भेलाले 'जनपक्षीय पत्रकार सङ्घ, नेपाल' गरन गरेको थियो । उत्त पत्रकार सङ्घको अध्यक्षमा वरिष्ठ पत्रकार शक्ति लम्साल छानिनुभएको थियो ।

सहिद तीर्थ गौतम

सहिद फत्तबहादुर स्माली मगर

सहिद दिलमाया बम्जन

नेकपाको पहिलो महाधिवेशन २०१० सालमा अर्थभूमिगत रूपमा काठमाडौं उपत्यकामा सम्पन्न भएको थियो । पुष्टलाललाई हटाएर मनमोहनलाई महामन्त्री चुन्ने महाधिवेशन बन्धो थो । २००८ सालमा पार्टीमा आएको सुधारवाद र यसपछिको २०१२ सालमा मनमोहनद्वारा राजामा बिन्नीपत्र चढाएर पार्टीलाई खुला गरिएको घटना स्मरणयोग्य छ । यी नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलनकै लागि काला दिनहरू हुन् ।

नेकपाको दोस्रो महाधिवेशन २०१४ सालमा काठमाडौं उपत्यकामित्रै भयो । यो करिब खुलाखुला रूपमा भएको थियो तर पूर्ण खुला घोषणा गरिएको भने थिएन । यो महाधिवेशनले दरबारिया रुझानका डा. केशरजङ्ग रायमाझीलाई महासचिव चुन्यो । यही महाधिवेशनको नेतृत्वले

नेतृत्वमा अगाडि बढ्यो । पाँचौ महाधिवेशन २०४९ मा भारतमा भूमिगत रूपमै सम्पन्न भयो । यो महाधिवेशनले केही वैचारिक मुद्दा र राजनीतिक कार्यालयलाई अमूर्त राखी विशेषता: सांस्कृतिक विषयको उत्थान गरेर मोहनविक्रम सिंहमाथिको कारबाहीलाई महाधिवेशनको मुख्य मुद्दा बनायो । पाँचौ महाधिवेशनमा बहुमतको निर्णयले मोहनविक्रमलाई कारबाही गरी किरणलाई महामन्त्री चुन्यो । यो घटना नै तत्कालीन नेकपा (मशाल) मा पुनः फुटो कारण बन्न पुग्यो । मशाल र मसालमा पार्टी फेरि विभाजन भयो । नेकपा (मशाल) बहुमत पक्षको नेतृत्व किरणले गरे । अल्पमत पक्ष (मसाल) को नेतृत्व मोहनविक्रमले गरे । उनी अध्यापि आजीवनजस्तै मसालको महामन्त्री नै छन् । त्यति बेला महासचिवलाई महामन्त्री भनिन्थ्यो । अहिले पनि मोहनविक्रम

पार्टीलाई संसदवादमा धकेल्यो । पछि रायमाझी नेतृत्वले गोपनीय रूपमै भएको कम्युनिस्ट पार्टी स्थापना का भाग भयो । यो महाधिवेशनले पार्टीको भित्री सङ्घर्षको समाधान गर्न सकेन । महाधिवेशनले एउटा लाइन लाइन २०७९ सालको राजा महेन्द्रको कूलाई स्वीकार गर्ने तर अल्पमतमा परेका तुलसीलाल अमात्य महासचिव चुनिए । यसपछिको घटनाक्रममा पार्टी टुट्टफुट र विभाजनबाट अधिकारीहरूको एकताको पहल भयो । २०७९ को पाँचौ महाधिवेशनमा मोहनविक्रम सिंह सांस्कृतिक कारबाहीमा परेपछि किरण महामन्त्री चुनिएका थिए । मोहनविक्रम सिंहलाई पार्टीले अनेकिक योनिसबाट विद्रोह गर्दै कञ्चन-सुदर्शनको नेतृत्वमा नेकपा (बहुमत) को पुनर्गठन भएको छ भने कमरेड कञ्चनको संयोजकत्वमा नाँवौ महाधिवेशन आयोजक समिति घोषणा भएको छ ।

२०१९ सालमा नेकपाको चौथो महाधिवेशन भूमिगत रूपमा भारतमै सम्पन्न भयो । यसले मोहनविक्रम सिंहलाई महामन्त्री चुन्ने थो । तेस्रो महाधिवेशनले पार्टी विभिन्न गुटउपगुटमा विभाजित भई कञ्चन-सुदर्शनको नेतृत्वमा नेकपा (बहुमत) को पुनर्गठन भएको छ भने कमरेड कञ्चनको एकताको सम्भाल भएको छ ।

२०३१ सालमा नेकपाको चौथो महाधिवेशन भूमिगत रूपमा भारतमै सम्पन्न भयो । यसले मोहनविक्रम र निर्मल लामाको पुटको घटना सुख्य थियो । यसको एउटै कारण चुनावमा भाग लिएने कि बहिष्कार गर्ने, कार्यालयमा सहरी विद्रोह कि दीर्घकालीन संशस्त्र विद्रोह गर्ने भन्ने थियो । दोस्रो, सिद्धान्तमा 'मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवाद' पारित गर्न्यो । यससँगै नाम पनि 'एकताकेन्द्र' बाट 'माओवादी' बनायो । नेतृत्वमा प्रचण्डलाई

आफूलाई महामन्त्री नै भनाइरहेका छन् । यसबीचमा महामन्त्री किरणले २०४५ को अन्त्यतिर प्रचण्डलाई नेतृत्व हस्तान्तरण गरे । यसपछि २०४६ सालको जनआन्दोलन र यसले ल्याएको राजनीतिक परिवर्तनमा आन्दोलनको पहल, कम्युनिस्ट समूहहरूका बीच एकताको पहल भयो । एकताकेन्द्र निर्माण भयो । एकतामहाधिवेशनको पहल भयो । २०७१ को पाँचौ महाधिवेशनमा मोहनविक्रमले लामालाई शङ्कास्पद भन्ने र लामाले मोहनविक्रमलाई सांस्कृतिक विचलन भएको व्यक्ति भन्ने जुहारीजस्तै बल्यो । आखिरमा यी द

सर्वसाधारणले पहिलोपल्ट लगाए कुलमान ...

पुस १७ गतेदेखि विरोध/प्रतिरोध आन्दोलनमा उत्रिएका हुन् ।

एमसीसीविरोधी जनताको सचेत आन्दोलन (जनआन्दोलन) प्रति नेकपा (बहुमत), नेकपा (क्रन्तिकारी माओवादी) र नेकपा (नशाल) ले ऐक्यबद्धता प्रकट गरेका छन् । नेकपा (बहुमत) का काठमाडौँ जिल्ला संयोजक अविरल, नेकपा (क्रन्तिकारी माओवादी) की काठमाडौँ इन्वार्ज शारदा महान्, नेकपा नशालका मनु विकलगायत तीने पार्टीको प्रतिनिधि लप्सीफैदी पुगेर जनताको आन्दोलनपति ऐक्यबद्धता रहेको बताएका छन् । तीने पार्टीका तर्फबाट सञ्चय प्रतिनिधिका रूपमा आन्दोलनलाई सबोधन गर्दै क्रन्तिकारी माओवादीको काठमाडौँ जिल्ला इन्वार्ज शारदाले सोमबार ऐक्यबद्धता मन्त्रव्य व्यक्त गरिन् ।

एमसीसी परियोजनाअनुसार काठमाडौँको शङ्खराषुर नगरपालिका वडा नम्बर ३ (साप्तिक लप्सीफैदी गाविस) स्थित जहरसिंहपौवाको बोजिनीमा निर्माण हुने अपर तामाकोरी प्रसारण लाइनको सबर्स्टेसनसँगसँगै एमसीसी परियोजनाको कार्यालयनसमेत सुरु हुन्छ । सोधी एमसीसी परियोजनाको विरोधमा खालीले गरेको शान्तिपूर्ण प्रदर्शनमा प्रहरी प्रशासनबाट तीनतिर ४०० कोमीको हाइटेन्सन लाइन फैलिन्छ । एउटा तामाकोसीबाट आउने हाइटेन्सन लाइन, अर्को नुवाकोटका रातमाटो जाने एमसीसी परियोजनाको हाइटेन्सन लाइन र अर्को काठमाडौँ उपत्यका ल्याउन हाइटेन्सन लाइन गरी ३ तिर हाइटेन्सन लाइन जाने भएपछि त्यो गाउँ नै पूरे विस्थापित हुने अवस्था आएको छ । सबर्स्टेसन बनाउन १९० रोपनीभन्दा बढी जमिन अधिग्रहण गरिएको भनिएको

बेथान वीरता दिवसको शृङ्खलामा ...

जनयुद्ध सुरु गयो । एक वर्षपछि २०५३ साल पुस १९ गते राती रामेछापको बेथान पानीधाटमा जनयुद्धको पहिलो सफल फौजी मोर्चा सम्पन्न भयो । तीर्थ गौतम, फक्त समालीमगर र दिलमाया बम्जानले बिलिदान गरे । दुम्पन्तर्त पनि ज्ञान भयो तर मोर्चा जितेर हतियार कब्जा भयो । माओवादीले रामेछापको बेथानमा तीनजनाको बिलिदानबाट प्राप्त हतियार लिएर जनयुद्ध अद्य बढायो । त्यसैले पिजयको उत्तर मोर्चाको सम्मानमा पुस १९ लाई बेथान वीरता दिवसका रूपमा, जनयुद्धको एक नयाँ दिवस वा पर्वका रूपमा मान थालियो । देशभर वीरता दिवसका दिन नयाँनयाँ मोर्चाहरू हुन थाले र विजयपताकाहरू फहराउन थारे ।

बेथान वीरता दिवसको तेस्रो र जनयुद्धको चौथो वार्षिकोत्सव मनाउने क्रममा माओवादी छापामारहरूले काठमाडौँ उपत्यकामा पर्ने लिलतपुर जिल्लाको भट्टेडाँडा प्रहरी चौकीमाथि सशस्त्र हमला गरे । हमलामा परी अधिकृत स्तरसहितका तीनजना प्रहरीको घटनाथलमै मृत्यु भयो । चौकी जलेर नष्ट भयो । त्यो समाचार, मारिएको प्रहरीको फोटो र जल्दै गरेको प्रहरीचौकीको तरिकालाई त्यति बेला माओवादीको मुख्यपत्र मानिने 'जनादेश' साप्ताहिकले महत्वका साथ 'भट्टेडाँडा प्रहरीचौकीमा साहसिक आक्रमण' शीर्षकमा प्रकाशित गयो ।

त्यति बेला 'जनादेश' को कार्यालय बागबजारको एउटा घरको चौथो तलामा थियो । समय त्यस्तै बिहानोको ११ बजेको हुँदौ हो । त्यसको केही महिनाअघि मार्कस्वाद-लेनिनवाद-माओवाद तथा माओ विचारधारा माने जनपक्षीय पत्रकारहरूको त्रिचन्द्र क्याम्पसमा सम्पन्न भेलाले 'जनपक्षीय पत्रकार सङ्घ, नेपाल' गठन गरेको थियो । उत्त पत्रकार सङ्घको अध्यक्षमा वरिष्ठ पत्रकार शक्ति लम्साल छानिनुभएको थियो । सङ्घघर विधान बनाएर दर्ताको प्रक्रिया तुम्हन र संस्था दर्ता गर्ने मलाई सचिवको जिम्मेवारी दिएको थियो । म संस्था दर्ताको प्रक्रिया तुम्हारी विधानको उद्येश्यसहितको मस्यौदा तयार पारेर छलफलका लागि 'जनादेश' साप्ताहिक र 'नौलो बिहानी' मासिकका समेत सल्लाहकार रहेका सङ्घका अध्यक्ष शक्ति लम्सालसहितका साथीहरूसँग जनादेशको कार्यालयमा पुगेको थिए ।

हामी पत्रिका पढ्दै थियौँ । शक्ति दाइसँग नवगठित संस्थाको बरेमा सल्लाह पनि गर्दै थियौँ । केही साथी मात्र आइपुगेका हामी समय कटाएर बैठक बस्ने तयारी गर्दै थियौँ । साथी धनबहाउर मगर र उहाँका भाइ ग्राहकका लागि 'जनादेश' पोको पार्दै हुनुहुन्थ्यो ।

त्यति बेला मैले नौलो बिहानी मासिकको सम्पादन/प्रकाशन सुरु गरिसकेको थिए । नयाँ अड्क पत्रिकाको तयारीका लागि केही सामग्री जम्मा पार्दै थिए । मैले भोलामा देशको विभिन्न ताउँबाट सङ्घलन गरिएका 'छापामार डायरी' का हस्तालित प्रतिहारू पनि बोकेको थिए । 'जनपक्षीय पत्रकार सङ्घ' को मस्यौदा विधान पनि भोलामै थियो । मेरो प्रकाशनोमुख्य कवितासङ्ग्रह 'युद्धघोष' को कम्प्युटर प्रति २ 'नौलो बिहानी' का लागि केही समाचार तथा लेखहरू पनि साथमै थिए । म बेलुकाबेलुका 'हिमालय टाइम्स दैनिक' मा सम्पादनको काम पनि गर्दै र समाचार पनि लेख्दै । जनादेश त हाम्रो साम्भा केन्द्र नै थियो ।

'जनादेश' कार्यालयमा छलफल चलिरहेको थियो । एककासि पत्रिकाको कार्यालय कोठामा ढोकामा भिडन्तका लागि फायर खोल्न तैनाथर्फै देखिने दर्जानै पुलिसहरू देखापरे । उनीहरूले हामीलाई रुखो स्वरमा कर्ते डेग नचलन आदेश दिए । कोठामित्र रहेको ५/७ जना

कपाल समातेर ल्लाप्चारा पारेको भिडियोमाथि सामाजिक सञ्जलमा टिप्पणीहरू भइरहेको छ ।

प्रहरीको कुट्टापिट तया यातनाको कारण १२ वर्षका बालकसमेत धाइते भएको सङ्ख्याले अधिग्रहण गर्न खोलिएको छ । सबर्स्टेसन लाइन बनाउन थप जनगासमेत अधिग्रहण गर्न खोलिएको छ । यसरी उत्तर ताउँमा निर्माण हुने टावर र हाइटेन्सन लाइनका कारण गाउँ नै विस्थापित हुने भएपछि स्थानीय बासिन्दा आफ्नो थाथथलो

च तर स्थानीयले उत्त जग्गा अधिग्रहण नगरिएको बरु अन्यायपूर्ण ढङ्गले भुक्तायाएर, धम्क्याएर, दबाव दिएर हाङ्गिएको बताएका छन् । सबर्स्टेसन लाइन बनाउन थप जनगासमेत अधिग्रहण गर्न खोलिएको छ ।

प्रहरीको बताएका लाइन गरिएको छ । यसरी उत्तर ताउँमा निर्माण हुने टावर र हाइटेन्सन लाइनका कारण गाउँ नै विस्थापित हुने भएपछि स्थानीय बासिन्दा आफ्नो थाथथलो

पक्काउ गरियो । दोस्रो दिन ३ जना घाइते भए । तेस्रो दिन एकजनालाई पक्काउ गरेर प्रहरीले लग्यो ।

चौथो दिन ३ जनालाई पक्काउ गरेर लग्योको थियो भने पाँचाँ दिनको प्रदर्शनमा ४ जना घाइते भएका छन् ।

त्यस ताउँमा सर्वसाधारणको १९० रोपनीभन्दा बढी जमिन अधिग्रहण गरिएको छ । अधिग्रहण

अहिल्यै मुआज्जा लिने भए लेक, नलिने भए पछि पाउँदौनो भनेर हामीलाई धम्क्याइयो । अहिले एमसीसी आउँ भने थाहा भयो । हामी उनीहरूको पैसा फिर्ता दिन्छौँ । यहाँ एमसीसी परियोजनाका लिने सबर्स्टेसन बन्न दिन्दैनै । एमसीसी लागू हुन दिन्दैनै ।

अर्का स्थानीय आसामान वाइबाले कुखुरा फार्म

दोलखाको माथिल्ले तामाकोसी आयोजनाबाट उत्पादन हुने ४५६ मेगावाट विद्युत लाइन काठमाडौँको शङ्खराषुर नपा ३ जहरसिंहपौवासित बोजिनीसम्म ल्याउनका लागि सबर्स्टेसन बनाउने तयारी गरिएको छ । त्यो सबर्स्टेसनबाट तीनतिर ४०० कोमीको हाइटेन्सन लाइन फैलिन्छ । एउटा तामाकोसीबाट आउने हाइटेन्सन लाइन, अर्को नुवाकोटका रातमाटो जाने एमसीसी परियोजनाको कार्यालयनसमेत सुरु हुन्छ । सोधी एमसीसी परियोजनाको विरोधमा खालीले गरेको शान्तिपूर्ण रूपमा आन्दोलनलाई सबोधन गर्दै प्रहरीले गरिएको छ ।

जोगाउनका लागि प्रतिरोध आन्दोलनमा उत्रिएको हुन् ।

लप्सीफैदी क्षेत्रमा शान्तिपूर्ण रूपमा विरोध जनाइरहेका स्थानीय बासिन्दामाथि दमन गर्न दूलो सङ्ख्यामा प्रहरी परिचालन गरिएको छ । प्रहरीको धेरामित्र सबर्स्टेसन राष्ट्रका लागि अधिग्रहण गरिएको र व्यक्तिको थप निजी जग्गासमेत सर्व गर्न थालिएको छ । स्थानीय आरक्ष तामाडले भने, 'आफ्नो खेतबारीमा, गोठमा, घरको आगेनमा सर्व गर्न थालेपछि त्यानीय आयोजनाको विरोधमा उत्तर आइरहेको छ ।' जग्गामा बुझनु हुनेन ।

गरिएको जग्गामा अधिकांश धनीले मुआज्जा बुझिसकेको बताइएको थियो तर एमसीसीको प्रयोगका लागि भन्ने थाहा पाएपछि आफूले बुकेको मुआज्जा फिर्ता गर्न तयारी गरिएको छ । स्थानीय बुद्धमाया वाइबाले अनुसार सुरुमा सरकारले जमिन रोक्का गरेको थियो । कुनै कारणबिना जमिन रोक्का भएकाले त्रसित भएका सोभासीधा रुक्तालाई भुक्तायाएर र धम्क्याएर वितरण गरिएको मुआज्जा मात्र लिएको हुन् । उनले भनिन्, 'हामीलाई भुक्तायाएर राष्ट्रपूर्वक कब्जा गरिएको छ ।' यसलाई राष्ट्रीयसुलाई जग्गा भएको छ । यो हामीलाई स्वीकार्य छैन ।

लप्सीफैदीका एमसीसीपीडित सर्वसाधारण आफूहरू कुनै सम्भौता नगरी जमिन रक्षाका लागि लिङ्गिहरने बताउँछन् । उनीहरू राष्ट्रपूर्वाती परियोजनाका रूपमा

